

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2 – Nové Město, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 8. 2008, čj. 338/08-SOSV-OSV, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2010, čj. 44 Ca 136/2009 - 163,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.
Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala dne 27. 6. 2008 Městský soud v Praze o poskytnutí informací v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Městský soud ji dne 14. 7. 2008 vyzval, aby svoji žádost upřesnila. Jelikož je žalobkyně toho názoru, že výzvu k upřesnění žádosti nelze učinit po uplynutí sedmidenní lhůty, podala proti postupu městského soudu stížnost dle § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím. Žalovaný ji však v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítl a potvrdil postup městského soudu.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu k Městskému soudu v Praze, současně požádala o osvobození od soudních poplatků. V potvrzení o osobních,

majetkových a výdělkových poměrech uvedla, že nemá žádné příjmy z pracovní činnosti ani podnikání. Pobírá pouze dávky státní sociální podpory, tj. přídavek na dítě ve výši 500 Kč měsíčně, rodičovský příspěvek ve výši 3800 Kč měsíčně a sociální příplatek ve výši 412 Kč měsíčně, a dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí ve výši 835 Kč měsíčně). Jediným majetkem větší ceny je osobní automobil Škoda Octavia, který vlastní žalobkyně ve společném jmění manželů a s nímž nakládá výlučně bývalý manžel. Žalobkyně má dvě nezletilé děti, které s ní nežijí ve společné domácnosti, soudem jí na ně bylo stanoveno výživné ve výši celkem 4100 Kč. Třetí nezletilé dítě žije s žalobkyní ve společné domácnosti. Dluhy žalobkyně vůči 8 různým věřitelům činí 247 948,50 Kč a dále nebylo dosud pravomocně rozhodnuto o závazcích v celkové výši 323 817,29 Kč. Žalobkyně dále uvedla, že jejím jediným příjmem jsou sociální dávky, které nepokryjí ani obligatorní náklady, nevlastní žádný majetek, který by mohla zpeněžit.

[3] Městský soud žádost o osvobození od soudních poplatků usnesením ze dne 9. 6. 2009, čj. 7 Ca 216/2008 - 54, zamítl. Nejvyšší správní soud toto usnesení zrušil rozsudkem ze dne 10. 2. 2010, čj. 1 As 100/2009 - 129, a věc vrátil k dalšímu řízení Krajskému soudu v Praze, jemuž byla v mezidobí tato věc přikázána dle § 9 s. ř. s. usnesením NSS ze dne 5. 11. 2009, čj. Nad 21/2009 - 114.

[4] Krajský soud v Praze rozhodl znovu o žádosti žalobkyně o osvobození od soudních poplatků usnesením, které je blíže označeno v záhlaví tohoto rozsudku, tak, že ji zamítl. V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že předpokladem pro přiznání osvobození od soudních poplatků je, aby žadatel hodnověrně doložil, že nemá dostatečné prostředky. K tomu slouží tzv. potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (vzor č. 060 o. s. ř.). Pokud soud z vyplněného potvrzení nabude pochybnosti o jeho úplnosti a správnosti, zpravidla žádost bez dalšího zamítne. Není totiž povinností soudu vyzývat žadatele k opravě či doplnění skutečností uvedených v daném potvrzení. Celkový příjem žalobkyně činí dle jejího tvrzení 5547 Kč. Pokud plní soudem stanovenou vyživovací povinnost vůči svým dětem, které s ní nežijí ve společné domácnosti, ve výši 4100 Kč, zůstává žalobkyni a jejímu nejmladšímu synovi pouhých 1447 Kč. Krajský soud je toho názoru, že z této částky nelze hradit ani ty nejzákladnější životní náklady pro dvě osoby, z čehož dovozuje, že v předloženém potvrzení nemohou být uvedeny všechny příjmy žalobkyně. Soud uzavřel, že potvrzení neposkytuje dostatečný přehled o majetkové situaci žalobkyně a jako celek jej považuje za nevěrohodné. S tímto závěrem pak nelze spojit jiný následek než zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Po účastnících řízení je třeba požadovat, aby pokud hodlají vést soudní spory, byli maximálně aktivní ve vztahu k možnosti opatřit si potřebné finanční prostředky. Jestliže ale žalobkyně odmítla dědictví, aniž bylo ještě jasné, co bude jeho předmětem, nelze než uzavřít, že této povinnosti nedostála, resp. jednala přímo v rozporu s ní. Obecně krajský soud poznamenal, že žadatel o osvobození od soudních poplatků by měl v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (v bodě X.) uvést, že je účastníkem dědického řízení. Jedná se totiž z hlediska rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků o významnou skutečnost. Žalobkyně přitom byla právě v této situaci.

II.

Stručné shrnutí argumentů obsažených v kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) dne 3. 8. 2010 kasační stížnost. Namítá, že závěr soudu o nevěrohodnosti potvrzení o majetkových poměrech je nepřezkoumatelný. Stěžovatelka tvrdí, že pravdivě vyplnila všechny rubriky, které potvrzení obsahuje. Dluhy vůči dětem stěžovatelka neměla, neboť výživné zaplatila předem, což dokládá potvrzením svého bývalého manžela. Nikde v potvrzení není uvedeno, že je třeba specifikovat, jakým způsobem je výživné hrazeno. Stěžovatelka nesouhlasí s názorem krajského soudu, že není povinností soudu vyzývat žadatele o osvobození od soudních poplatků k doplnění skutečností osvědčujících jeho žádost. Z žádného ustanovení zákona nevyplývá, že by se na návrh dle § 138 o. s. ř. (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) nevztahoval obecně daný postup soudu spočívající v odstranění vad „neúplného“ či „neurčitého“ podání ve smyslu § 43 odst. 2 o. s. ř. (§ 37 odst. 5 s. ř. s.). Žadatel nemůže tušit, že soud má jeho žádost za nesrozumitelnou nebo neúplnou (popř. rozpornou). Dosavadní postup soudů odpovídá názoru stěžovatelky. Např. ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 7 A 1/2010 byla stěžovatelka vyzvána k doplnění potvrzení o informace týkající se způsobu vypořádání společného jmění manželů. Není tedy pravdou, že by soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků vycházel bez dalšího pouze z údajů obsažených ve formuláři č. 060 o. s. ř.

[6] Stěžovatelka považuje za nepřijatelné, aby soud posoudil žadatele jako nedůvěryhodného (nečestného), aniž mu dal možnost bránit se. Ve vztahu k formuláři č. 060 o. s. ř. by měla platit presumpce čestnosti, tím spíše, že se nejedná o obligatorní formulář. Stěžovatelka se domnívá, že zamítnutí její žádosti je trestem za to, že uplatňuje své právo na rychlost soudního řízení cestou návrhu na určení lhůty k provedení úkonu.

[7] Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 9. 8. 2010 uvedl, že se ztotožňuje se závěry krajského soudu. Podotkl, že kasační stížnost dle něho nesplňuje všechny náležitosti stanovené § 37 odst. 3 ve spojení s § 106 odst. 1 s. ř. s., neboť z ní není zřejmé, co stěžovatelka navrhuje a v jakém rozsahu napadá usnesení krajského soudu.

[8] Stěžovatelka v reakci na vyjádření žalovaného sdělila, že z kasační stížnosti je zcela zřejmé, v jakém rozsahu je napadáno usnesení krajského soudu, které obsahuje pouze jeden výrok, a že se stěžovatelka domáhá přezkoumání tohoto rozhodnutí, resp. jeho zrušení.

III.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud se nejprve v návaznosti na argumentaci žalovaného zabýval otázkou, zda kasační stížnost stěžovatelky splňuje zákonem požadované náležitosti, a dospěl k závěru, že tomu tak je. Z kasační stížnosti zcela nepochybně (byť *implicite*) vyplývá, že stěžovatelka napadá celý výrok usnesení krajského soudu, dle něhož se žádost o osvobození od soudních poplatků zamítá, a domáhá se zrušení tohoto rozhodnutí. Kasační stížnost rovněž obsahuje konkrétní a dostatečně určité kasační námitky.

[11] Stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti tvrzení, že výživné, které jí bylo stanoveno soudem na její dvě starší nezaopatřené děti, uhradila dopředu, tudíž v době, kdy podala žádost o osvobození od soudních poplatků, ani v době rozhodování krajského soudu o této žádosti nehradila výživné pravidelnými platbami. Dluh na výživném nevznikl, což stěžovatelka dokládá potvrzením svého bývalého manžela. Nejvyšší správní soud k této nové skutečnosti nepřihlédl, neboť ji stěžovatelka mohla uplatnit již před vydáním rozhodnutí krajského soudu, což však neučinila (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Toto pravidlo se plně vztahuje i na řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků (viz rozsudek NSS ze dne 12. 2. 2004, čj. 2 Afs 21/2003 - 57, všechna zde cit. rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz). Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud rovněž neprovedl stěžovatelkou navržený důkaz listinou – potvrzením bývalého manžela stěžovatelky –, neboť tento důkaz měl sloužit výhradně k prokázání shora uvedené skutečnosti, k níž však soud v tomto řízení nemohl přihlídnout.

[12] Nejvyšší správní soud se následně zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí soudu pro nedostatek důvodů [důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., **III.A.**] a námitkou, že se krajský soud dopustil vady řízení, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí [důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., **III.B.**].

III.A.

Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů

[13] Stěžovatelka namítá, že závěr krajského soudu o nevěrohodnosti jí uvedených údajů o osobních, majetkových a výdělkových poměrech je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[14] Nepřezkoumatelností soudního rozhodnutí pro nedostatek důvodů se Nejvyšší správní soud zabýval např. v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003 - 75 (publ. pod č. 133/2004 Sb. NSS), v němž uvedl: „*Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.*“

[15] Krajský soud ve svém rozhodnutí na straně 3 uvedl, že v první řadě posuzoval věrohodnost předloženého potvrzení. Celkový příjem stěžovatelky činí 5547 Kč. Soudem stanovené výživné na dvě starší děti stěžovatelky, které s ní nežijí ve společné domácnosti, činí 4100 Kč. Soud poznamenal, že nic nenásvědčuje tomu, že by stěžovatelka výživné nehradila. Stěžovatelka k tomuto sama nic neuvádí a ani v přehledu jejích dluhů není uveden žádný závazek vůči jejím dětem. Krajský soud dospěl na základě prosté matematické operace k závěru, že stěžovatelce a jejímu nejmladšímu synovi, který je v její péči, zbývá částka ve výši 1447 Kč. Tato částka přitom nepostačuje ke krytí životních nákladů dvou osob, z čehož soud dovodil, že stěžovatelka neuvedla všechny své příjmy. Na

podkladě toho dospěl krajský soud k závěru, že tvrzení stěžovatelky o jejích majetkových a výdělkových poměrech je nevěrohodné.

[16] Nejvyšší správní soud je toho názoru, že krajský soud srozumitelně a dostatečně určitě popsal své úvahy, které jej vedly k závěru o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatelky. Tyto úvahy jsou v souladu s pravidly logického uvažování. Krajský soud důsledně vycházel z tvrzení stěžovatelky, která sama uvedla v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (mj. z tvrzení, že její příjmy nepokryjí ani obligatorní náklady). Nelze tedy dospět k závěru, že by soud opřel své závěry o skutečnosti v řízení nezjišťované. Závěr krajského soudu o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatelky o jejích majetkových a výdělkových poměrech není nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[17] Nad rámec této kasační námitky, zpochybňující toliko přezkoumatelnost závěru krajského soudu, nikoliv jeho věcnou správnost, Nejvyšší správní soud poukazuje na rozsudek ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009 - 88 (publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS), v němž uvedl, že nevěrohodnost či neúplnost tvrzení žadatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno. S ohledem na shora uvedená tvrzení stěžovatelky (viz bod [4]) lze uzavřít, že krajský soud se nedopustil nesprávné aplikace tohoto právního názoru na nyní posuzovanou věc.

[18] V obecné rovině je možné souhlasit se stěžovatelkou, že soud *a priori* nemá důvod zpochybňovat správnost údajů uvedených žadatelem o osvobození od soudních poplatků v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Soud k nim přistupuje jako ke kterémukoliv tvrzení účastníka řízení. Nicméně v nyní posuzovaném případě se jednotlivá tvrzení (údaje o majetkových a výdělkových poměrech) dostaly v návaznosti na logické úvahy soudu ohledně bilance příjmové a výdajové stránky do tak silného vnitřního pnutí, že soud po právu dospěl k závěru o nevěrohodnosti těchto údajů jako celku.

[19] Tato námitka proto není důvodná.

III.B.

Vada řízení s vlivem na zákonnost rozhodnutí

[20] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že pokud měl krajský soud pochybnosti o věrohodnosti a úplnosti potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatelky, měl je odstranit postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s., neboť tento postup se použije v případě jakéhokoliv podání.

[21] Nejvyšší správní soud nejprve připomíná, že předpokladem úspěchu žádosti o osvobození od soudních poplatků je splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní (viz rozsudek NSS čj. 1 As 39/2009 - 88, cit. v bodě [17] shora). Povinnost doložit nedostatek prostředků je přitom na účastníkovi řízení a nikoli na soudu (srov. zejm. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Žadatele však netíží důkazní břemeno ve vztahu k neexistujícím skutečnostem, jinak by byla popřena tzv. negativní důkazní teorie (viz rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2006, čj. 3 Azs 35/2006 - 104, publ. pod č. 951/2006 Sb. NSS). V takovém případě může soud

zkoumat pouze pravděpodobnost a věrohodnost tvrzení účastníka řízení, zejména v kontextu jeho jiných tvrzení a obsahu spisu, případně jej vyzvat k prokázání skutečností, které prokázat lze (viz rozsudek NSS ze dne 17. 9. 2008, čj. 4 Ads 90/2008 - 130).

[22] Dle § 37 odst. 5 s. ř. s. je soud povinen vyzvat účastníka řízení k opravě nebo odstranění vad podání a stanovit mu k tomu lhůtu. Uvedený postup se použije na podání, která neobsahují zákonem předepsané náležitosti. Tento postup neslouží k odstraňování pochybností soudu o věrohodnosti a úplnosti předkládaných tvrzení, které vyjdou najevo při meritorním posuzování návrhu, což ostatně Nejvyšší správní soud uvedl již ve svém prvním rozsudku v této věci. Je třeba zopakovat, že v nyní posuzovaném případě nebyly dány důvody pro postup dle § 37 odst. 5 s. ř. s., neboť podání stěžovatelky netrpělo vadami, které by bylo třeba opravovat či odstraňovat (bylo z něho zřejmé, kdo je činí, čeho se týká a co se navrhuje, bylo podepsáno elektronickým zaručeným podpisem a datováno), tj. obsahovalo všechny náležitosti požadované § 37 odst. 3 s. ř. s. Podání formálně obsahovalo rovněž údaje relevantní pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s.

[23] Stěžovatelka poukazuje na to, že krajské soudy v některých případech vyzývají žadatele o osvobození od soudních poplatků k prokázání skutečností, ačkoliv předložili vyplněné potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho úřední činnosti známo, že krajské soudy takto v některých případech vskutku postupují, a to zcela po právu. Jedná se totiž o případy, kdy žadatel v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech či jiném podání učiněném soudem uvedl informace rozhodné pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků, nicméně tyto informace nejsou co do svého rozsahu dostatečné a komplexní. V takovém případě musí soud vyzvat žadatele k doplnění či prokázání nastíněného tvrzení (viz např. rozsudek NSS ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008 - 34).

[24] V nyní posuzovaném případě však stěžovatelka v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ani náznakem neuvedla, že uhradila soudem stanovené výživné předem, neplatí jej měsíčně. Mohla tak přitom učinit v části IX. (bod 27.) nebo části X. potvrzení, kde se uvádí všechny ostatní okolnosti rozhodné pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků, nebo v jakémkoliv jiném podání, neboť uvedené potvrzení je jen jedním z možných prostředků sloužících ke zjištění, zda jsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků (viz rozsudek NSS čj. 4 Ads 90/2008 - 130, cit. v bodě [21] shora). Soud neměl jakýkoliv důvod ověřovat u stěžovatelky, zda hradí výživné v pravidelných měsíčních intervalech. V případě absence byť i jen náznaku odlišného tvrzení stěžovatelky soud zcela oprávněně *implicitně* vycházel z § 97 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, dle něhož je třeba platit výživné v pravidelných opětujících se částkách, které jsou splatné vždy na měsíc dopředu.

[25] Současně nebylo možné vyzvat stěžovatelku k tomu, aby prokázala, že nemá žádné další příjmy, než které uvedla v potvrzení. Jednalo by se totiž o prokazování negativní skutečnosti (stěžovatelka tvrdí, že jiné příjmy nemá), což není možné (viz rozsudek čj. 3 Azs 35/2006 - 104, cit. v bodě [21] shora). Krajský soud se tedy zcela správně zaměřil na posouzení otázky věrohodnosti uvedených tvrzení (viz rozsudek čj. 4 Ads 90/2008 - 130, cit. v bodě [21] shora; blíže viz bod [18] shora). Soud rovněž nebyl povinen seznámit

stěžovatelku před vydáním svého rozhodnutí s předběžným hodnocením skutečností obsažených v potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Soud poskytl stěžovateli dostatečný prostor, aby mohla uplatnit všechna svá tvrzení a navrhnout provedení důkazů.

[26] Skutečnost, že napadené rozhodnutí bylo vydáno až poté, co se stěžovatelka úspěšně domohla u Nejvyššího správního soudu určení lhůty k vydání rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků (viz usnesení ze dne 12. 7. 2010, čj. Aprk 19/2010 - 156), nemůže mít jakýkoliv dopad na posuzování jeho zákonnosti. Napadené usnesení není výsledkem libovůle krajského soudu, nýbrž spočívá na pečlivém a racionálním odůvodnění a důvody, na nichž je postaveno, nejsou v rozporu se zákonem.

[27] Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud se nedopustil vady řízení, když nevyzval stěžovatelku k doplnění jejích tvrzení o informace stran způsobu úhrady výživného vůči svým nezletilým dětem či k prokázání, že nemá žádné další příjmy, než které uvedla v potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. I tato námitka je tudíž nedůvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[28] Nejvyšší správní soud na závěr podotýká, že vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na zastoupení stěžovatelky advokátem (viz k tomu detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37).

[29] S ohledem na výše uvedené a skutečnost, že v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[30] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka, která neměla v tomto řízení úspěch, nemá na jejich náhradu právo. Žalovanému nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady převyšující běžnou administrativní činnost. Proto Nejvyšší správní soud nepřiznal žalovanému náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. prosince 2010

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu